

Nr 26

*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner
angående beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av aktier.*

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 153 av herr *Gösta Jacobsson m. fl.* samt II: 236 av herrar *Nordgren* och *Lothigius*, har hemställts,

A) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en skyndsam översyn av realisationsvinstbeskattningen vid aktieförsäljning i enlighet med vad i motionerna anförts;

B) att i samband därmed jämväl frågan om ändrade regler för värdering av icke börsnoterade aktier måtte utredas; samt

C) att riksdagen måtte såsom nytt femte stycke i 35 § 2 mom. kommunalskattelagen antaga följande förslag, och skall i följd härav femte—sjunde styckena i nämnda moment i stället intagas som sjätte—åttonde stycke:

»Vinst vid avyttring av lös egendom tillhörig investmentbolag eller aktiefond skall icke upptagas såsom skattepliktig realisationsvinst, om bolaget eller fonden innehaft egendomen i fem år eller mera. Såsom skattepliktig realisationsvinst skall ej heller anses vinst, vilken uppkommit genom avyttring av aktier i aktiebolag eller andelar i handelsbolag eller ekonomisk förening eller liknande, i den mån aktierna eller andelarna innehafts minst fem år och under förutsättning att avyttring skett under ett och samma kalenderår till samme köpare samt omfatta minst 25 procent av samtliga aktier eller andelar i bolaget respektive föreningen.»

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 153.

Enligt 35 § 2 mom. kommunalskattelagen skall vinst vid försäljning av aktier och andra värdepapper liksom av lös egendom över huvud taget som avyttras inom fem år från förvärvet beskattas enligt en fallande skala. Vid försäljning under de två första åren beskattas sålunda hela vinsten, medan vid försäljning under de återstående tre åren vinsten reduceras med 25 procent per år till 75, 50 resp. 25 procent av vinsten.

Vinst vid försäljning av vissa värdepapper drabbas av realisationsvinstskatt, oberoende av den tid värdepapperen innehavts. Detta gäller bl. a. aktie, andel i aktiefond, fondandel eller teckningsrätt till aktie eller andel i eko-

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 7 saml. Nr 26

nomisk förening eller handelsbolag eller liknande rättighet, dock inte aktie eller andel i bostadsaktiebolag eller bostadsförening. Vinsten beräknas i detta fall efter schablon till 10 procent av försäljningspriset efter avdrag för kostnaderna för försäljningen. Denna schablonregel gäller inte vid omflyttning av organisationsaktier inom en koncern. Vidare äger Kungl. Maj:t rätt att medge dispens helt eller delvis från den schablonmässiga vinstbeskattningen, om denna kan antas hindra från allmän synpunkt önskvärd strukturrationalisering. Om den skattskyldige kan göra sannolikt, att försäljningen skett utan vinst eller med vinst, som inte överstiger 5 procent av försäljningspriset, skall schablonbeskattning inte heller ske.

Från den schablonmässigt beräknade realisationsvinsten äger skattskyldig åtnjuta avdrag med 500 kr. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, får avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 500 kr. Avdraget får dock aldrig överstiga sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst.

Sådana värdepapper, som är underkastade vinstbeskattning oavsett innehavstiden och som skattskyldig erhållit genom arv, testamente, gåva, bodelning eller annat icke oneröst fång, skall alltid anses förvärvade genom det köp, byte eller andra därmed jämförliga fång, som skett närmast dessförinnan. Detta gäller dock inte aktier eller andelar i bostadsaktiebolag eller bostadsföreningar. Vidare skall — vid alla former av realisationsvinstbeskattning — den som erhållit gåva av make eller skyldeman eller genom bodelning beskattas enligt samma regler, som skulle ha gällt för hans fångsman.

Vid tvångsförsäljning av egendom, som är underkastad evig vinstbeskattning, skall skattepliktig realisationsvinst varken under den första femårsperioden av innehavet eller därefter beräknas till högre belopp än 10 procent av försäljningspriset. Uppkommer förlust vid försäljning av aktier under de första fem åren av aktieinnehavet får förlusten avdras från realisationsvinst — även schablonmässigt beräknad sådan — eller lotterivinst under samma år, däremot inte från inkomst av annat slag. Realisationsförlust reduceras därvid i förhållande till innehavstiden på samma sätt som realisationsvinst. Realisationsförlust som uppkommer vid försäljning efter utgången av ett femårigt innehav är inte avdragsgill.

Förordningen angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst är tillämplig på vinst vid försäljning av aktier i familjebolag eller andelar i handels- eller kommanditbolag, om aktierna eller andelarna vid avyttringen innehas av ett fåtal fysiska personer och vinsten beräknats enligt schablonmetoden.

I de förevarande motionerna framhålls att — även om den kursnedgång på aktier som ägt rum under år 1966 har sin förklaring i andra faktorer än aktievinstbeskattningen — någon tvekan inte behöver råda om att beskatt-

ningen fått till följd att kursnedgången blivit starkare än man behövt räkna med. Beskattningen synes även ha medfört negativa verkningar på näringslivets kapitalförsörjning. Genom de inträffade kurssänkningarna på aktier kommer eventuella försäljningsvinster inom överskådlig tid att bero på inflationen och således inte alls eller endast till en mindre del att motsvaras av en reell kapitalökning. Aktievinstbeskattningen medför stora svårigheter för aktieägarna att göra riktiga bedömningar, exempelvis rörande tidpunkten för en lämplig försäljning. Många torde avstå från aktiesparande på grund av de svårbemästrade beskattningsreglerna. Därmed riskerar man att bryta den tendens till breddning av aktiesparandet, som är så behövlig med hänsyn till näringslivets kapitalförsörjning. Den s. k. femprocentregeln har således blivit aktuell för ett stort antal aktier, som förvärvats före halvårsskiftet 1966. De hittills gjorda erfarenheterna visar att behovet av en evig kapitalvinstbeskattning på aktier överdrivits betydligt. I dagens läge har en sådan beskattning huvudsakligen negativa verkningar genom att den medverkar till att påskynda och förstöra kursnedgången i avmattningstider till förfång för bl. a. näringslivets emissionsverksamhet. Det kan ifrågasättas om lagstiftningen numera verkligen är påkallad. De tekniska bristerna bör under alla förhållanden avlägsnas, varför enligt motionärernas uppfattning en skyndsam översyn är nödvändig. Därvid bör beskattningen utformas på grundval av en verklig vinstberäkning med utgångspunkt från anskaffningskostnaden, vilket inte utesluter att beräkningen kan förenklas genom användande av schabloner. Vidare bör vinster beroende på penningvärdeförsämringen undantas från beskattningen. Samordning med andra beskattningsformer bör ske, och frågan om ändrade regler för värdering av icke börsnoterade aktier övervägas.

På två punkter bör omedelbar lagstiftning äga rum. Den första avser investmentbolags och aktiefonders undantagande från aktievinstbeskattningen. För den som har aktier i sådana bolag eller fonder medför gällande regler en dubbelbeskattning på så sätt att beskattning sker först av förvaltningsföretaget vid aktieförsäljning från dess sida och därefter av intressenten i företaget vid hans försäljning av aktier eller andelar. Genom denna dubbelbeskattning minskar värdet av denna placeringsform och motverkas såväl strävandena att sprida aktiesparandet till nya grupper som möjligheterna för industrin att expandera. Den andra frågan, som bör bli föremål för omedelbar lagstiftning, avser försäljning av aktier i fåmansbolag. Såsom skattepliktig realisationsvinst skall således inte anses vinst, som uppkommit genom avyttring av aktier i aktiebolag eller andelar i handelsbolag eller ekonomisk förening eller liknande, om aktierna eller andelarna innehafts under minst fem år och avyttringen under ett och samma kalenderår till samme köpare omfattar minst 25 procent av samtliga aktier eller andelar i bolaget eller föreningen. En sådan regel skulle befrämja strukturaliseringen inom näringslivets olika grenar.

I samband med behandlingen av proposition 1966:90 angående införandet av en evig aktievinstbeskattning hade utskottet förra året att ta ställning till motioner i vilka framställts yrkanden av samma innehåll som under punkterna B och C i de förevarande motionerna.

Beträffande yrkandet om utredning av frågan om ändrade regler för värdering av icke börsnoterade aktier uttalade utskottet i sitt av 1966 års riksdag godkända betänkande nr 46 att det torde få ankomma på riksskatte-nämnden att närmare överväga om en ändring av normerna för värderingen av icke börsnoterade aktier erfordrades.

Vad gäller frågan om undantag från skatteplikt för investmentbolag och aktiefonder erinrade utskottet om att investmentbolagen enligt Annelagens bestämmelser endast är skattskyldiga för uppburna aktieutdelningar i den mån sammanlagda beloppet av utdelningarna överstiger 125 procent av den av bolaget beslutade utdelningen. Investmentbolagen torde i flertalet fall komma att medges skattebefrielse av Kungl. Maj:t om fråga är om överlåtelse av aktier i samband med en åtgärd som kan betraktas såsom strukturrationalisering av allmänt intresse. Något skäl att medge generell undantag för sådana försäljningar, som syftade till en omplacering i andra aktier, förelåg inte enligt utskottets uppfattning. Beträffande aktiefonderna erinrade utskottet om att dessas verksamhet inte finns reglerad i gällande lagstiftning men att aktiefondsutredningen fått i uppdrag att verkställa översyn av bl. a. de civil- och skatterättsliga spörsmål, som har samband med denna form av handel med värdepapper. Utskottet delade departementschefens uppfattning, att särskilda undantagsregler inte borde införas beträffande beskattning av aktiefondernas aktievinster. Modifikationer i reglerna för vinstbeskattningen kunde bli aktuella i samband med de förslag, som kunde komma att framläggas av aktiefondsutredningen.

Vad slutligen gäller undantaget vid försäljning av aktier i fåmansbolag hänvisade utskottet till möjligheten att av Kungl. Maj:t erhålla dispens i det fall aktieförsäljningen ingick som ett led i en från allmän synpunkt önskvärd strukturrationalisering. Utskottet ansåg det vara förenat med betydande svårigheter att tillfredsställande ange de fall, då en aktieförsäljning skulle fritas från beskattning enligt schablonmetoden. Dispensförfarandet var därför att föredra. Enligt utskottets mening var det emellertid angeläget att prövningen av dispensfallen blev så liberal och likformig som möjligt och att därvid de synpunkter, som framförts i motionerna, beaktades. Det var inte uteslutet att man med stöd av vunna erfarenheter så småningom kunde utforma författningsregler av den art motionärerna avsåg.

Utskottet

Genom beslut av 1966 års vårriksdag genomfördes det i prop. 1966:90 framlagda förslaget om en icke tidsbegränsad realisationsvinstbeskattning

av aktier och liknande värdepapper, som innehafts fem år eller längre. Skatten är konstruerad som en omsättningsskatt och utgår med 10 procent av vad den skattskyldige erhåller för egendomen efter avdrag för kostnader i samband med avyttringen. De nya reglerna om beskattning av s. k. femårsaktier är tillämpliga på försäljningar som skett efter den 30 juni 1966. Beskattning enligt den nya schablonregeln skall inte äga rum, om aktierna överlåtes på annat sätt än genom köp, byte eller på annat därmed jämförligt sätt eller om det framstår som sannolikt att avyttringen skett utan vinst eller med vinst, som inte överstiger 5 procent av försäljningssumman. Schablonregeln tillämpas inte heller vid avyttring av aktier i bostadsaktiebolag och andelar i bostadsföreningar samt vid överlåtelse av s. k. organisationsaktier eller liknande andelar mellan företag inom en koncern. Kungl. Maj:t äger slutligen medge befrielse helt eller delvis från beskattning om tillämpningen av bestämmelsen om schablontaxering kan antas hindra strukturrationalisering som är önskvärd från allmän synpunkt.

I de förevarande motionerna framställs yrkande om en skyndsam översyn av realisationsvinstbeskattningen vid aktieförsäljning. Enligt motionärernas mening har en evig aktievinstbeskattning i dagens läge huvudsakligen negativa verkningar genom att den medverkar till att i avmattningstider påskynda och förstora kursnedgången på aktier till förfång bl. a. för näringslivets emissionsverksamhet. Vidare bör — menar motionärerna — de tekniska bristerna i lagstiftningen undanröjas. Endast verkliga vinster bör beskattas och vinstberäkningen göras på grundval av anskaffningskostnaden. Vinster som endast är ett uttryck för penningvärdeförsämringen bör undantas från beskattning och aktievinstbeskattningen bör samordnas med andra former för kapitalvinstbeskattning.

Vid genomförandet av den nya aktievinstbeskattningen uttalade utskottet att dennas tekniska utformning är behäftad med vissa påtagliga brister främst med hänsyn till att beräkningen av den skattepliktiga aktievinstens belopp skall ske efter olika grunder beroende på om den avyttrade egendomen innehafts kortare eller längre tid än fem år. Utskottet hänvisade (bet. nr 46/1966) i anledning av motionsyrkanden om ytterligare utredning av aktievinstbeskattningen till departementschefens uttalande i propositionen att nämnda beskattning med ledning av vunna erfarenheter kunde behöva överses efter viss tid och att erforderlig samordning borde ske när reglerna för beskattning av fastighetsförsäljning ändrades. För egen del underströk utskottet nödvändigheten av att reglerna blev föremål för överarbetning och samordning med de förslag, som var att vänta från markvärdekommittén, aktiefondsutredningen och företagsskatteutredningen.

Den nya lagstiftningen har ännu inte tillämpats ett år. Enligt utskottets mening saknas därför anledning att vidta den av motionärerna begärda översynen av bestämmelserna.

I samband med översynen av aktievinstbeskattningen bör enligt motionärerna frågan om ändrade regler för värdering av icke börsnoterade aktier utredas. Sådana aktier skall enligt 4 § förordningen om statlig förmögenhetsskatt upptas till det värde, som de kan antas ha betingat vid försäljning under normala förhållanden, dvs. det pris som en förständig köpare normalt kan vara villig att betala.

Med ledning av bolagens deklARATIONER och av uppgifter, som erhållits vid särskilda förfrågningar hos bolagen, utarbetas inom länsstyrelsernas taxeringsavdelningar förslag till aktievärden. Bolagen lämnas tillfälle att inom viss tid framställa erinringar mot de föreslagna värdena innan dessa slutgiltigt fastställs.

För att tillgodose önskemålet om mera enhetliga normer för värderingen har riksskattenämnden meddelat anvisningar avsedda att tjäna till ledning vid upprättande av dessa förslag till aktievärden (senaste lydelse se riksskattenämndens meddelanden nr 5/1962). Dessa anvisningar är att betrakta endast som allmänna riktlinjer för värderingen och kan således frångås när särskilda omständigheter så påkallar. Vid utarbetandet av anvisningarna har enligt utskottets mening rimlig hänsyn tagits till de olika faktorer som kan tänkas påverka en akties värde. Då anvisningarna även i övrigt fått en för de skattskyldiga gynnsam utformning, anser utskottet sig inte kunna biträda motionärernas yrkande om utredning av frågan om värdering av icke börsnoterade aktier. Utskottet anser således att det även framdeles bör ankomma på riksskattenämnden att närmare överväga om en ändring av värderingsmetoderna kan anses erforderlig.

I sammanhanget bör erinras om att riksskattenämnden den 15 november 1966 beslutat rekommendera att försiktighet iakttas då det gäller att höja aktievärdena på grundval av de vid 1965 års allmänna fastighetstaxering höjda taxeringsvärdena. Riksskattenämnden framhåller, att enligt reglerna för värdering av icke börsnoterade aktier de höjda taxeringsvärdena på fastigheter skulle medföra högre värden på sådana aktier. Mot en sådan höjning talar emellertid den kraftiga nedgången under år 1966 av de börsnoterade aktiernas värde. När det gäller värdet på aktier i rörelse-drivande fåmansbolag skall substansvärdet bibehållas som värde på aktierna, om det inte framgår att detta värde med hänsyn till företagets vinstförhållanden inte obetydligt överstiger eller understiger det antagliga förräntningsvärdet. Effekten av de höjda taxeringsvärdena kommer därför i en del fall att neutraliseras av en justering på grundval av vinstförhållandena. Där en sådan nedjustering inte sker med hänsyn till vinstförhållandena kan de höjda taxeringsvärdena enligt riksskattenämndens mening leda till ett aktievärde, som mot bakgrund av den kraftiga kursnedgången på de börsnoterade aktierna ter sig alltför högt.

I motionerna framställs slutligen lagstiftningsyrkande om att aktiefonders och investmentbolags försäljningar av s. k. femårsaktier inte skall

bli föremål för beskattning. Som skäl för yrkandet åberopas att enligt nuvarande lagstiftning innehavare av aktier och andelar i sådana företag blir utsatta för dubbel vinstbeskattning. Vidare bör enligt motionärernas mening överlåtelse av aktier eller andelar i fåmansföretag under vissa förutsättningar undantas från vinstbeskattning. Motionärerna motiverar detta yrkande med att aktievinstutredningen framförde ett liknande förslag, vilket i princip tillstyrktes av ett stort antal remissinstanser.

Den handel med värdepapper som bedrivs av aktiefonderna är inte reglerad i gällande rätt. Därför har särskilda sakkunniga — aktiefondsutredningen — fått i uppdrag att verkställa översyn bl. a. av de civil- och skatterättsliga spörsmål som är förenade med denna form av handel med värdepapper. Som utskottet framhöll förra året kan modifikationer i reglerna för vinstbeskattningen bli aktuella i samband med aktiefondsutredningens förslag. Någon anledning att, innan detta förslag föreligger, införa särskilda undantagsregler för aktiefondernas realisationsvinster i samband med aktieförsäljning finns enligt utskottets mening inte. Aktiefondsutredningens arbete väntas enligt uppgift i riksdagsberättelsen till årets riksdag bli slutfört under våren 1967.

Utskottet är inte heller berett att medverka till en omedelbar lagstiftning om undantag från skatteplikt för investmentbolags försäljning av aktier efter den femåriga initialperiodens utgång eller för försäljningar under ett kalenderår till samme köpare av sådana aktier eller andelar som innehafts minst fem år och som representerar minst 25 procent av aktierna eller andelarna i ett företag. Utskottet vidhåller i dessa delar sin tidigare uttalade uppfattning att det inte föreligger något skäl att medge undantag för sådana investmentbolags försäljningar, som syftar till en omplacering i andra aktier. Utskottet vill erinra om att investmentbolagen i flertalet fall torde komma att bli befriade från beskattning om försäljningen sker i strukturrationaliseringssyfte.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till de i motionerna framställda yrkandena.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 153 av herr Gösta Jacobsson m. fl. samt II: 236 av herrar Nordgren och Lothigius
angående beskattningen av realisationsvinst vid försäljning
av aktier icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 april 1967

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, Yngve Nilsson, Stefanson, Gösta Jacobsson, Hellebladh, Erik Filip Petersson, Paul Jansson och Stadling; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Allard, Gustafson i Göteborg, Vigelsbo, Asp, Andersson i Essvik, fru Nettelbrandt, herrar Eriksson i Bäckmora och Wiklund i Härnösand.

Reservation

av herrar *Yngve Nilsson, Stefanson, Gösta Jacobsson, Erik Filip Petersson, Magnusson* i Borås, *Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo*, fru *Nettelbrandt* och herr *Eriksson* i Bäckmora, vilka ansett,

dels att det avsnitt av utskottets yttrande, som börjar på s. 6 med orden »Den nya» och slutar på s. 7 med orden »framställda yrkandena», bort ha följande lydelse:

Erfarenheterna av den nya lagstiftningen visar emellertid — trots den relativt korta tid reglerna ännu hunnit tillämpas — att en skyndsam översyn redan nu är nödvändig. Den kursnedgång på börsnoterade aktier som sedan lagstiftningens ikraftträdande ägt rum har ställt de tekniska bristerna och oformligheterna i lagstiftningen i en allt klarare dager. Bestämmelserna har i praktiken visat sig vara synnerligen svårtillämpade. Aktieägare, även erfarna sådana, har stora svårigheter att beräkna, vilken skatt en transaktion kan väntas medföra. Lagstiftningens egendomliga konsekvenser har påtalats i skatterättsliga facktidskrifter och i dagspressen. För att eliminera de negativa verkningar den nuvarande aktievinstbeskattningen har för näringslivets kapitalförsörjning bör den skyndsamma översynen av lagstiftningen främst taga sikte på att avlägsna de tekniska bristerna i densamma under hänsynstagande jämväl till penningvärdeförsämringen. I samband därmed bör emellertid också fåmans- och familjebolagens speciella problem beaktas och frågan om ändrade regler för värdering av icke börsnoterade aktier utredas.

Denna översyn avses icke omfatta frågan om beskattningens karaktär av evig aktievinstbeskattning utan inskränka sig till de ovan angivna spörsmålen.

dels att utskottet bort hemställa,

att riksdagen, i anledning av de likalydande motionerna I: 153 av herr Gösta Jacobsson m. fl. samt II: 236 av herrar Nordgren och Lothigius, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam översyn av realisationsvinstbeskattningen vid aktieförsäljning.